



Särtryck ur

# CJP NYHETSMBREV

Nr 34:2 December 2002



## ATT URSKILJA MÖNSTRET

av Shantena Augusto Sabbadini



*Shantena Sabbadini, PhD, atomfysiker och sinolog, verksam vid Eranos Foundation, Schweiz, undervisar vid IDP Institutet för Drömpsykologi i ämnet symbolik och symbollära.*

*"I Ching är ett fantastiskt psykologiskt system som söker beskriva de arketypiska energiernas samspel, 'naturens förunderliga verkningar', på ett sådant sätt att de blir möjliga att urskilja."*

*(C.G. Jung, CW14, par 401)*

Visst upplever vi emellanåt att händelserna i livet tycks peka mot en tingens ordning som är mer subtil än vad vårt medvetna jag kan (eller ens vill) fånga? Låt mig ge ett litet personligt exempel: i skrivande stund skulle jag egentligen ha befunnit mig i Solna för att leda ett I Ching-seminarium. I stället sitter jag här i Milano med vänster ben i ett gipspaket på en kudde bredvid datorn. Kan vi av denna enkla händelseutveckling dra slutsatsen att det brutna benet försöker att säga mig något? Nja, kanske, kanske inte. Men om jag väger in några fler detaljer ur tillvaron dagarna närmast före olyckan, blir bilden möjligen något mer sammansatt och begriplig. Låt mig därför nämna att jag sedan en tid levt under avsevärt tryck, upptagen som jag varit av förberedelser för en konferens vid Eranos med mycket snäva tidsmarginaler samtidigt som jag förberett mina skandinaviska seminarier och dessutom varit piskad av en deadline för en översättning. Låt oss också ta med i beräkningen att jag sex dagar före benbrottet råkade ut för två smärre bilolyckor på en och samma dag, båda av egen förskyllan (och dessförinnan hade jag inte varit upphov till en bilolycka på över tio år). Vi tillägger till detta att jag tre dagar senare råkade knäcka mina glasögon. Och att jag trots tidspressen envisades med att vika tid för mina sedvanliga sportaktiviteter (drak-flygning).

### CJP NYHETSMBREV

ISSN 1652-2125

Utges av CJP Centrum för Jungiansk Psykologi AB två ggr/år (juni och december). Upp-  
laga 5.000. Ansv. utgivare: Gunlög Raihle.

Bilden klarnar en smula, eller hur, och vi anar att den inre doften av allt detta är jäkt och hast. Och nu sitter jag här och gör allt annat än hastar, väl förankrad i den långsamma, tröga jorden av mitt gipspaket.

Detta är i själva verket inget ovanligt: alla vet vi att dramatiska vändningar i livet ofta örebådas av ett antal mer subtila tecken. Hur ofta har vi inte tänkt "om jag bara lyssnat mera noggrant"? Men läsningens av tingens mönster är nu inte alltid lika solklar som den var (eller i alla fall borde ha varit!) i mitt eget lilla exempel. Ibland fordras intensiv uppmärksamhet, ett koncentrerat lyssnande till de viskande rösterna i nattens drömmar eller en vaken blick för intuitionens kvicka, sköra glimtar. Divination är av hävd en sådan teknik för det "uppmärksamma lyssnandet". Själva ordet divination betyder "att rådfråga gudarna" och

*"I Ching är ett fantastiskt psykologiskt system som söker beskriva de arketypiska energiernas samspel, 'naturens förunderliga verkningar', på ett sådant sätt att det blir möjligt att urskilja."*

ett orakel är "gudarnas (eller guds) språkrör". Genom oraklet talar en gud till oss – eller, med modernare språkbruk, ett djupare skikt av psyket. Av oraklet anmodas vi att betrakta saker och ting ur ett vidare perspektiv och att, som från en högre ståndpunkt eller på större avstånd, begrunda det "arketypernas spel" som för närvarande verkar i vårt liv.

I Ching, den kinesiska Förändringarnas klassiker, är det äldsta divinationssystem som ännu är i bruk. Boken är tre tusen år gammal och dess texter har rötter ner i en muntlig tradition som kan vara ännu ett tusental år äldre. Inalles baserar den sig på 64 figurer som framställer samtliga tänkbara kombinationer av yin och yang i en sexdelad struktur (ett hexagram). Av kineserna hölls den för att representera "totaliteten av himlen och jorden". De åtföljande texter som kommenterar eller förklarar hexagrammen är av shamanistiskt ursprung och språket är både koncist och kryptiskt på

samma gång. Stilen ligger närmare det omedvetnas språk än vår logiska, vardagliga kommunikationsstil.

Kinesiskan, även den klassiska kinesiskan, är som språk betraktat utomordentligt väl lämpat för bildlig diskurs: dess grundläggande byggesten är det kinesiska ideogrammet, vilket i allt väsentligt är mer av bild, eller rättare ansamling av bilder, än av begrepp. Varje kinesiskt ideogram är potentiellt en metafor. Av det skälet kan kinesiskan ses som det poetiska språket framom andra. Den arkaiska kinesiskan utmärks dessutom av de här kvaliteterna i ännu högre grad, då den nästan uteslutande består av bild-begrepp, som knappt alls hålls samman av någonting liknande en grammatisk eller syntaktisk struktur.

Och just häri ligger, som Jung säger, dess förmåga att "organisera arketypernas spel", att fånga den ändlösa mångfalden i "naturens förunderliga verkningar" och i människans existentiella situationer. I Ching står med ena benet i den kaotiska komplexiteten hos "de tio tusen ting", som kineserna skulle säga, och med det andra i språkets ordnade dimension. I Ching är en länk mellan psykets vilda utmarker och jagets slutna, ansade trädgård.

Men denna egenskap hos språket i I Ching innebär samtidigt en halsbrytande utmaning för alla västerländska översättare av verket. Den logiska struktur som underbygger våra språk begränsar drastiskt både kraften och smidigheten i detta underbara "arketypiska navigationsinstrument", därför att ett västerländskt begrepp inte kan göra rättvisa åt hela den mångfasetterade komplexiteten hos ett kinesiskt ideogram. Det västerländska begreppet isolerar med inre nödvändighet en bestämd innebörd ur det kinesiska ideogrammets uppsjö av tänkbara betydelse. Till och med en översättning som grundar sig på det mest seriösa personliga engagemang och på de mest inträngande kunskaper i kinesisk kultur, som fallet var med Richard Wilhelms översättning (som stått modell för de allra flesta västerländska interpretationer), kommer ofelbart att spegla begränsningarna och fördomarna hos en särskild filosofisk skola med ett särskilt samhällsetiskt system (den neokonfucianska skolan i Wilhelms fall).

Den I Ching-skola som Rudolf Ritsema ut-

vecklat vid Eranos under mer än femtio år av trägen forskning, genomsyras av den grundläggande övertygelsen att tillgången till I Ching-bildernas hela register fordrar att alla filosofiska, förutfattade meningar skjuts åt sidan, så att man får möjlighet att umgås med bilderna sådana de är och kan "rulla dem i hjärtat", som kineserna uttrycker det. På så vis blir det möjligt för svaren att träda fram ur en mera omfattande psykisk dimension än vårt vardagliga jag-medvetande. För det är ur denna vidare dimension som texterna en gång uppstod och det är till den de leder tillbaka.

Att ge den västerländske läsaren denna sorts vidgade tillgång till orakeltexternas bildspråk har varit den främsta målsättningen för den översättning av I Ching som Eranos gav ut 1994. Den skiljer sig från alla andra översättningar i det att den inte baserar sig på en uppsättning förutbestämda tolkningar. I stäl-

let erbjuds den frågande en "vag", "flytande" text där man vinnlagt sig om att i möjligaste mån bevara det kinesiska originalets karaktär av öppenhet och metaforisk pregnans. En praktisk innovation, kallad "associated contexts", är att varje ord har försetts med ett fält av möjliga betydelser som ska täcka hela meningsomfånget hos motsvarande kinesiska ideogram. På så vis kan läsaren arbeta i direkt kontakt med den kinesiska textens kraftfulla bilder. Genom att låta bilderna i största frihet ingå olika kombinationer inom ramen för den frågandes situation och frågeställning, erhåller man varje gång en specifik, situationsanknuten läsning av "arketypernas spel".

Eranos I Ching är utan tvivel ett mera komplicerat "navigationsinstrument" än gängse, konventionella översättningar, men det är i gengäld ett fantastiskt rikhaltigt och kraftfullt redskap för introspektion. Dessutom respekte-

rar den både originalets och psykets eget språk i långt högre grad. Med Eranos version av I Ching öppnas utrymmet för en dialog, inte så mycket med en i tiden och rummet främmande kultur som med ett allmängiltigt inre rum av vishet. Ä ett rum där människan inte längre bara är upptagen av att förverkliga sina jagprojekt, utan försöker rätta sig efter ett större flöde, efter helhetens spontana rörelse. När vi handlar utifrån detta rum, får handlingen en säregen sorts oansträngd effektivitet. Det är vad kineserna kallar wu wei, den "handlingslösa handlingen" eller "att göra genom att inte göra".

*Shantena Sabbadini*



**Centrum för Jungiansk Psykologi AB**

Vintervägen 29, S-169 54 Solna. Tel/fax 08-83 07 00